

POSTANOWIENIE

Dnia 16 grudnia 2020 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Grzegorz Misiurek (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Anna Kozłowska

SSN Władysław Pawlak

w sprawie z powództwa R. P.

przeciwko K. N.

z udziałem interwenienta ubocznego po stronie powodowej E. P.

o ustalenie,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym

w Izbie Cywilnej w dniu 16 grudnia 2020 r.,

zażalenia powoda

na postanowienie Sądu Apelacyjnego w (...)

z dnia 4 marca 2020 r., sygn. akt V ACa (...),

oddala zażalenie.

UZASADNIENIE

Sąd Apelacyjny w (...) postanowieniem z dnia 4 marca 2020 r. odrzucił skargę kasacyjną powoda od wyroku tego Sądu z dnia 4 września 2019 r. z uwagi na nieuiszczenie przez skarżącego wymaganej opłaty w terminie wynikającym z art. 112 ust. 3 u.k.s.c.

W zażaleniu na to postanowienie powód, powołując się na zarzuty naruszenia art. 233 § 1 k.p.c. w związku z art. 102 ust. 1 u.k.s.c. oraz art. 398⁶ § 2 k.p.c., wniósł o jego uchylenie i przekazanie sprawy Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania. Jednocześnie wniósł o rozpoznanie na podstawie art. 398²¹ w związku z art. 380 k.p.c. zasadności postanowienia Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 12 lutego 2020 r. w przedmiocie oddalenia wniosku o zwolnienie powoda od kosztów sądowych w postępowaniu kasacyjnym. Podniósł, że decyzja ta była wynikiem wadliwej oceny jego zdolności do poniesienia wymaganej opłaty.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Zażalenie nie zasługiwało na uwzględnienie.

Zgodnie z art. 112 ust. 2 u.k.s.c., jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych zgłoszony przed upływem terminu do opłacenia pisma został prawomocnie oddalony, przewodniczący wzywa stronę do opłacenia złożonego pisma na podstawie art. 130 k.p.c. Przepisu tego nie stosuje się jednak, jeżeli pismo podlegające opłacie w wysokości stałej lub stosunkowej, obliczonej od wskazanej przez stronę wartości przedmiotu zaskarżenia, zostało wniesione przez adwokata, radcę prawnego lub rzecznika patentowego. W takim przypadku, stosownie do art. 112 ust. 3 u.k.s.c., jeżeli wniosek o zwolnienie od kosztów sądowych złożony przed upływem terminu do opłacenia pisma został oddalony w całości lub w części, tygodniowy termin do opłacenia pisma biegnie od dnia doręczenia stronie postanowienia, albo - gdy zostało ono wydane na posiedzeniu jawnym - od dnia jego ogłoszenia.

Sąd Apelacyjny prawidłowo uznał, że termin do opłacenia skargi kasacyjnej przez skarżącego rozpoczął bieg od dnia doręczenia jego pełnomocnikowi postanowienia oddającego wniosek o zwolnienie od należnej opłaty, zaś bezskuteczny upływ tego terminu musi skutkować odrzuceniem skargi. Dodatkowo pismem z dnia 26 lutego 2020 r. (data stempla) pełnomocnik powoda poinformował, że opłata od skargi kasacyjnej nie zostanie przez powoda uiszczona.

W postępowaniu cywilnym regułą jest ponoszenie kosztów sądowych przez strony, a zwolnienie z tego obowiązku – wyjątkiem. Zgodnie z art. 102 ust. 1 u.k.s.c., zwolnienia od kosztów sądowych może się domagać osoba fizyczna, jeżeli złoży

oświadczenie, z którego wynika, że nie jest w stanie ich ponieść bez uszczerbku utrzymania koniecznego dla siebie i rodziny. W postępowaniu kasacyjnym, będącym postępowaniem realizującym w zasadniczej mierze interes publiczny, uzasadniony jest większy rygoryzm przy stosowaniu obowiązku wnoszenia opłat sądowych.

Nie można podzielić zarzutu skarżącego, że Sąd Apelacyjny z naruszeniem art. 102 ust. 1 u.k.s.c. uznał, iż powód posiada środki na uiszczenie opłaty od skargi kasacyjnej. Sąd ten ocenił sytuację majątkową skarżącego na podstawie złożonego przez niego oświadczenia o stanie rodzinnym, majątku, dochodach i źródłach utrzymania. Analiza tych dokumentów nie pozwala na wysnucie wniosku, że powód nie ma środków na pokrycie wymaganej opłaty. Skarżący osiąga stały miesięczny dochód w postaci emerytury, która wzrosła z kwoty 3.500 zł do 3.900 zł, nie ma nikogo na utrzymaniu, prowadzi wspólne gospodarstwo domowe z żoną, która również otrzymuje świadczenie emerytalne. Powód nabył w spadku po ojcu udział we własności nieruchomości o wartości około 300.000 zł oraz środki pieniężne w kwocie 200.000 zł i 2.400 euro. Ponadto posiada udział w prawie własności samochodu o wartości 9.000 zł, który nie należał do niego wcześniej, co niewątpliwie świadczy o jego lepszej sytuacji materialnej. Zmniejszył się również stan zadłużenia powoda z tytułu pożyczki z kwoty 1.400.000 zł do 650.000 zł.

Eksponowane w zażaleniu okoliczności dotyczące „straty majątku o łącznej wartości 700.000 zł” oraz wypowiedzenia umowy kredytu, nie usprawiedliwiają wniosku o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej. Należy podkreślić, że sytuację majątkową osoby ubiegającej się o zwolnienie od kosztów sądowych ocenia się również w kontekście jej stosunków rodzinnych. Skarżący wskazał, że prowadzi z żoną wspólne gospodarstwo domowe, nie ma nikogo na utrzymaniu i oboje z żoną uzyskują stały miesięczny dochód w postaci świadczeń emerytalnych. Małżonkowie mają obowiązek wzajemnej pomocy także w zakresie ponoszenia kosztów związanych z dotyczącymi ich postępowaniami sądowymi (zob. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 5 maja 1967 r., I CZ 37/67, nie publ.).

Niewątpliwie sytuacja majątkowa skarżącego od czasu uzyskania przez niego częściowego zwolnienia od kosztów sądowych we wcześniejszym etapie postępowania uległa poprawie, co nie mogło zostać pominięte przy rozpoznawaniu wniosku o zwolnienie od opłaty od skargi kasacyjnej i musiało skutkować oddaleniem tego wniosku.

Skoro zaistniały podstawy do odmowy zwolnienia powoda w całości od opłaty od skargi kasacyjnej, to nieuiszczenie tej kwoty w terminie siedmiu dni od doręczenia pełnomocnikowi powoda wydanego w tym przedmiocie postanowienia, uzasadniało odrzucenie skargi jako nieopłaconej (art. 398⁶ § 2 k.p.c.).

Z tych względów Sąd Najwyższy na podstawie art. 398¹⁴ w związku z art. 394¹ § 3 k.p.c. orzekł, jak w sentencji.

jw